1. Context A&G voor opgave Afvalvrije Schone stad

Afval en Grondstoffen moet rekening houden met de groei van Amsterdam, beleidswijzigingen, logistieke beperkingen, arbeidsmarktkrapte en de verandering naar een circulair systeem. Daarbij worden de ambities voor een schone straat en de landelijke recyclingdoelen steeds uitdagender.
Binnen de organisatie staan ingrijpende veranderingen op de agenda:

- De invoering van gebiedsgericht inzamelen
- De verdere invoering van grof afval op afspraak
- Het ontwikkelen van en verhuizen naar nieuwe werven
- Het op orde brengen van de basisdienstverlening
- Het verduurzamen van het wagenpark
- Centrum zonder zak

Dit alles maakt een samenhangende langetermijnstrategie, vroege betrokkenheid bij stedelijke ontwikkelingen, data-gedreven werken en scherpe keuzes essentieel voor de toekomst van Afval en Grondstoffen. In dit hoofdstuk belichten we de analyse van onze werkomgeving.

Recyclingdoelen
Amsterdam heeft in het beleidskader *Schoon en Afvalvrij 2025–2028* geen harde recyclingdoelstelling opgenomen, maar wel een prognose van 28% recycling in 2027. Eind 2025 lag het recyclingpercentage op 25%. Binnen vergelijkbare steden (NVRD-benchmark) variëren de recyclingpercentages van 23% tot 47%, met een gemiddelde van 36%. Amsterdam behoort dus tot de lager scorende gemeenten. Om het recyclingpercentage te verhogen zal er vooral meer inzet moeten komen op het aanbieden van grof afval door bewoners op de recyclepunten. En voor- of nascheiding van GFET middels het verder uitrollen van GFET containers waar dat kan of nascheiding bij het AEB wat serieuze investeringen vraagt.

Grof afval
Grof afval op straat neemt jaarlijks toe en behoort tot de grootste ergernissen in de stad. Ondanks duidelijke aanbiedregels dumpen bewoners grof afval regelmatig ongeoorloofd op straat. Het blijft dan soms dagen liggen. Afval en Grondstoffen ruimt dit alsnog op binnen de gestelde termijnen. Dat kost structureel extra inzet en omdat de meldingen niet zijn gelimiteerd is het moeilijk om onze prestatienormen te halen.
Onze grof-afvalstrategie richt zich op het volledig voorkomen van grof afval op straat door:

1. Bewoners te stimuleren grof afval zelf te brengen naar Recyclepunten;
2. Als dat niet mogelijk is, grof afval op afspraak bij de gemarkeerde plekken op te halen.

Deze aanpak loopt al in Weesp, Centrum en Watergraafsmeer maar is nog niet voldoende stabiel om stadsbreed in te voeren. Betrouwbare afspraken, korte afspraaktijden zijn belangrijke voorwaarden voor een succesvolle uitrol. Daarnaast is gerichte handhaving essentieel om gedrag structureel te verbeteren.

GFET
In de komende bestuursperiode volgt een besluit over de verdere invoering van het ophalen van groente-, fruit- etensresten- en tuinafval (GFET). De operationele kosten van GFET inzameling is duurder los van de uitrol ervan. Mogelijke ontwikkelingen bij Afval Energiebedrijf (AEB) maken nascheiding van gfe/t mogelijk. Dat zou de verdere invoering van gfe/t-containers overbodig maken. De scenario's zijn:

- Stoppen met verdere invoering en inzetten op nascheiding AEB;
- Beperkt verder invoeren;
- Maximaal invoeren.

Relatie met het AEB

Extra belasting op afvalverbranding
Het kabinet heeft besloten de afvalstoffenbelasting (verbrandingsbelasting) fors te verhogen bovenop de CO_2-heffing. De effecten hiervan zijn onzeker, maar kunnen aanzienlijk zijn. Mogelijke risico's:

- Verminderde investeringszekerheid voor AEB, inclusief risico's voor CO_2-afvang en nascheiding.
- Stijgende verwerkingskosten voor Afval en Grondstoffen en dus hogere afvalstoffenheffing.
- Afname van maatschappelijk draagvlak voor afvalscheiding.
- Mogelijk meer restafval, dumpingen en vervuiling van gescheiden afval.

Een stagnerende ontwikkeling van nascheiding en stijgende tarieven maken het halen van hogere recyclingpercentages moeilijker.

Risico dat inbesteding van afvalverwerking geen stand houdt
Recente gerechtelijke uitspraken zouden ertoe kunnen leiden dat de inbesteding van restafval bij de AEB geen stand houdt. In dat geval zal er een aanbestedingsprocedure gelopen moeten worden met het risico dat het afval bij andere verwerkers elders in het land moet worden aangeboden. Dat zal kostenverhogend werken in de logistieke keten van A&G.

Groei en verdichting van de stad

- In 2050 heeft Amsterdam circa 1.079.000 inwoners.
- Tot 2050 zijn circa 200.000 woningen gepland, vooral via transformatie en nieuwbouw binnen bestaande bebouwing.
- De grootste groei vindt plaats tot 2030.

De groei vraagt om meer inzamelvoorzieningen, terwijl de openbare ruimte afneemt. Dit leidt tot een grotere inzet van duurdere systemen zoals Ondergronds Afval Transport. De Sluisbuurt en Haven-Stad zijn daarvan de eerste voorbeelden. Vroege betrokkenheid van Afval en Grondstoffen bij gebiedsontwikkeling is cruciaal. Groei en verdichting is ook van invloed op de logistieke bedrijfsvoering en daarmee betaalbaarheid van de afvalinzameling. Het zal nog drukker worden op het al drukke op het wegennet. Meer tijd voor transport betekent minder tijd voor ophalen van afval terwijl het aanbod groeit.

Zonder aanvullende maatregelen en voldoende ruimte voor logistieke processen betekent dat afname van efficiency en toename van uitvoeringskosten.

Transitie werven en overslagpunten
Het programma Transitie werven en overslagpunten (TWO) loopt al ruim 7 jaar en zal nog meerdere jaren duren. Belangrijkste knelpunten:

- Oplopende kosten en druk op kwaliteit van werven;
- Afname of onzekerheid rondom overslagpunten;
- Stijgende operationele kosten door minder efficiënte logistiek;
- Recyclepunten komen verder buiten de stad te liggen, dit verkleint de bereidheid van bewoners om grof afval te brengen en vergroot het risico op afval naast de container.

Bedrijfsafval
Afval en Grondstoffen werkt aan een rapport over haar rol als inzamelaar van bedrijfsafval:

- Doorgaan vereist heldere randvoorwaarden en optimaliseren van bedrijfsvoering om concurrentievervalsing te voorkomen. De onderliggende vraag is of de overheid als commerciële speler op de markt moet en goed kan opereren.
- Stoppen heeft gevolgen voor personeel, middelen en de afvalinzameling in de binnenstad. Bovendien moet goed worden onderzocht wat de risico’s zijn voor de gemeente als we de inzameling van bedrijfsafval in de logistiek steeds complexer wordende binnenstad aan de markt overlaten.

De gemeente Amsterdam zet in op aangepaste wetgeving voor stedelijk afval m.i.v. 2030. Dergelijke wetgeving zou ons in staat stellen om zowel huishoudelijk als bedrijfsafval in te zamelen. We oriënteren ons ook op een alternatief scenario.
De ambitie is om Q4 2026 een besluit te nemen over de toekomst van BAC.

Centrum zonder zak
In de binnenstad voeren we proeven uit die beter passen bij het historische, drukke karakter van het centrum. Tevens loopt het programma “lichter op de wallen” dat zwaar transport in dat gebied serieus wil inperken. Dat heeft dan ook serieuze impact voor de afvalinzameling. Belangrijke verkenningen naast het plaatsen van boven- en ondergrondse containers zijn:

- Aanbiedplekken op het water;
- Transport van afval over water.

Alle alternatieven brengen aanzienlijk hogere kosten met zich mee en hebben mogelijk gevolgen voor de afvalstoffenheffing. Deze verkenning loopt in 2026 en kan waarschijnlijk begin 2027 worden voorgelegd voor verdere besluitvorming over de wijze van afvalinzameling in het centrum.

Verduurzaming wagenpark
We vervangen het wagenpark in stappen door elektrische voertuigen:

- Momenteel hebben we 2 elektrische inzamelvoertuigen
- 45 extra voertuigen zijn gegund en worden in 2026 geleverd

Een groot risico is de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet. Voor toekomstige gunningen is het onzeker of er voldoende laadvermogen beschikbaar is. Dat kan leiden tot vertraging van de verduurzaming en mogelijk kapitaalvernietiging wegens niet inzetbare voertuigen.

Krappe arbeidsmarkt

De afvalsector kampt structureel met personeelstekorten. Dat geldt met name voor chauffeurs en recyclingmedewerkers.
De sector vergrijst sterk. Binnen Afval en Grondstoffen leidt dit, in combinatie met hoog ziekteverzuim, tot toenemende uitvoeringsproblemen.
Voortdurende inzet op werving en het zijn van een aantrekkelijke werkgever is noodzakelijk om de bezetting op peil te houden.